MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO

Seduta ta' l-4 ta' Novembru, 2008

Citazzjoni Numru. 19/2002/2

Anne Miller f'isimha proprju u b'digriet tas-16 ta' Marzu 2005 giet nominata bhala kuratrici ad litem ta' binha minuri Ben Alexander Genovese u fit-28 ta' Novembru 2002 Dr. Kevin Dingli assuma l-atti f'isem l-attrici u b'digriet ta' l-14 ta' Ottubru 2005 Dr. Kevin Dingli gie nominat kuratur ad litem tal-minuri Ben Alexander Genovese

vs

L-Avukat Generali, il-Prim Ministru, il-Ministru ta' l-Intern, id-Direttur tac-Cittadinanza u ta' l-"Expatriates", il-Kummissarju tal-Pulizija, u l-Ufficjal Principali ta' l-Immigrazzjoni

Il-Qorti,

A. RIKORS:

Rat ir-rikors tar-rikorrenti li bih esponiet :

1. Illi Ben Genovese huwa tifel ta' nazzjonalita` Brittanika li kien twieled l-Iskozja Renju Unit, iben tar-rikorrenti, ukoll ta' nazzjonalita` Brittanika, u iben ukoll ta' Joseph Genovese, ta' nazzjonalita` Maltija u dan minn relazzjoni extra-konjugali.

2. Illi Ben Genovese twieled fit-2 ta' April 1996 u ghalhekk ghadu minorenni.

3. Illi r-rikorrenti sabiex tiggarantixxi bi dritt, id-dritt fondamentali tat-tgawdija tal-hajja familjari tat-tifel taghha, u dan peress li missier it-tifel huwa ta' nazzjonalita` Maltija u fil-fatt jirresjedi Malta, kienet xtaqet taghmel dak kollu necessarju sabiex l-imsemmi Ben Alexander Genovese jakkwista c-cittadinanza Maltija u ghal dan il-ghan kienu saru kuntatti ma' ufficjali tad-Dipartiment tac-Cittadinanza.

4. Illi minn dawk il-kuntatti kien irrizulta li jezisti impediment ta' natura legali liema impediment kien johrog min-diskriminazzjoni bejn tfal legittimi u dawk illegittimi fl-akkwist tac-cittadinanza Maltija.

5. Illi l-Artikolu 5(2)(b) tal-Kapitolu 188 tal-Ligijiet ta' Malta jipprovdi li fil-kaz ta' persuna mwielda "fi jew wara l-1 ta' Awissu 1989" u li "jitwieled barra minn Malta fi jew gurnata stabbilita jitqies li jkun sar jew isir cittadin ta' Malta fil-gurnata tat-twelid tieghu jekk fil-gurnata tat-twelid ta' dik il-persuna missierha jew ommha tkun cittadin ta' Malta".

6. Illi ghalkemm Ben Genovese kien jikkwalifika pjenament ghal cittadinanza Maltija skond il-kriterji ghac-cittadinanza kontemplati fl-imsemmi artikolu, fil-fatt pero` kien qed jigi prekluz minn dan id-dritt minhabba diskriminazzjoni fil-konfront tieghu ibbazata fuq il-fatt li twieled barra miz-zwieg u allura hu illegittimu.

7. Din id-diskriminazzjoni kienet tirrizulta mill-Artikolu 17(1)(a) tal-Kap 188, liema artikolu jistipula li "f'dan l-att", "kull riferenza ghall-missier ta' persuna ghandha, dwar persuna mwielda barra miz-zwieg u mhux legittima tiftiehem bhala riferenza ghall-omm ta' dik il-persuna".

8. Illi fil-fatt persuna mwielda l-istess data b'genituri ta' nazzjonalita` identika ghal dik tal-genituri ta' Ben Genovese pero` legittima kienet tikkwalifika bi dritt ghac-cittadinanza Maltija waqt l-istess cirkostanzi identici ghal Ben Genovese ma kienuex japplikaw unikament ghaliex kien tifel illegittimu.

9. Illi dan l-impediment, frott 'il fuq imsemmija diskriminazzjoni, kien gie konfermat mhux biss mill-kuntatti li kienu saru ma' ufficjali gholja mill-istess Dipartiment tac-Cittadinanza, izda wkoll minn dokument mahrug mill-istess dipartiment u moghti lir-rikorrenti mill-imsemmija ufficjali fejn hemm specifikat x'jigri meta issir applikazzjoni fil-kaz meta "*father was a citizen of Malta at the time of birth*". Hemm kien gie specifikat li l-fatt li "*your parents were not married. Under Maltese law and for citizenship purposes, the mother "replaces" the father; hence you were born in England of a mother likewise born in England; therefore you never had a claim to Maltese citizenship"*.

10. Illi minn dan kien jirrizulta car illi l-ligi tiddiskrimina bejn tfal imwielda goz-zwieg minn tfal fic-cirkostanzi identici li twieldu barra miz-zwieg.

11. Illi dan l-istat ta' fatt kien lesiv tad-Drittijiet Fondamentali u kostituzzjonali tar-rikorrenti, u cioe` ta' l-Artikoli 32 u 45 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, kif ukoll tad-drittijiet protetti mill-Artikoli 8 u 14 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem liema Konvenzjoni u Protocol kienu jiffurmaw parti mill-Ligijiet ta' Malta abbazi tal-Att XIV tal-1987.

Ghaldaqstant ir-rikorrenti talbet lill-Qorti joghgobha taghti kull rimedju li jidrilha xieraq biex jitwettqu d-drittijiet fundamentali fuq imsemmija, fosthom li tiddikjara nulli u bla effett l-imsemmija artikolu 17(1)(a) tal-Kap 188 tal-Ligijiet ta' Malta u ta' kull disposizjoni ohra li tiddiskrimina kontra r-rikorrenti minorenni milli jibbenifika mid-dritt ghal cittadinanza Maltija sancit fl-Artikolu 5(2)(b) ta' l-istess Att.

B. RISPOSTA:

Rat ir-risposta ta' l-intimati li biha esponew:

1. Preliminarjament la l-Onor. Prim Ministru u l-anqas il-Kummissarju tal-Pulizija u l-Ufficjal Principali ta' l-Immigrazzjoni ma kienu legittimi kontraditturi f'din il-kawza ghar-ragunijiet segwenti:

a) Il-Prim Ministru ma kienx il-persuna indikata fil-ligi li kellha tohrog xi certifikat ta' cittadinanza;

b) U fejn ligi tkun qed tigi attakkata ghaliex allegatament tmur kontra l-Kostituzzjoni jew il-Konvenzjoni, l-Artikolu 181B tal-Kap 12 jindika li huwa l-Avukat Generali li ghandu jirrispondi;

c) Il-Kummissarju tal-Pulizija u l-Ufficjal Principali ta' l-Immigrazzjoni ma kienu johorgu ebda certifikat ta' cittadinanza u fir-rikors promotorju imkien ma kien hemm imsemmi l-agir tieghu.

2. Preliminarjament ukoll kienet trid issir prova dwar min hu verament il-missier u dan skond kif tipprovdi l-Ligi ta' Malta fil-Kap 16 jew fil-Kap 12 (Artikoli 826 u 827).

Inapplikabilita` ta' l-Artikolu 32 tal-Kostituzzjoni ta' Malta

3. (a) Dan l-Artikolu kien inapplikabbli ghaliex imkien ma jsemmi l-bazi ta' twelid fl-ewwel paragrafu tieghu izda jsemmi biss:

'razza, post ta' origini, fehmiet politici, kulur, twemmin jew sess'

isegwi li d-distinzjoni msemmija mir-rikorrenti mhix indikata.

b) Dan l-Artikolu ma kienx japplika wkoll ghaliex il-Kostituzzjoni stess fl-Artikolu 46(1) kienet teskludih u ssemmi biss l-Artikoli 33 sa 45.

c) Dan l-Artikolu kien biss introduzzjoni ghal-lista tad-Drittijiet Umani kif inhu l-Ewwel Artikolu tal-Konvenzjoni Ewropea li ma jistax jigi invokat.

Inapplikabbilita` ta' l-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni

4. Dan l-Artikolu kien ukoll inapplikabbli ghaliex isemmi l-istess sitt bazi li jidhru taht il-paragrafu 3(a) u mkien ma kien isemmi 'twelid'. Id-distinzjoni msemmija mir-rikorrenti mhix indikata. (Ara pagna 11 tas-sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-17 ta' Jannar, 1997 fl-ismijiet Mario Buttigieg pro et noe versus l-Avukat Generali).

5. Illi l-Artikolu 17(1)(a) kien fil-Kostituzzjoni ta' Malta fil-Kap III qabel gie traspost fil-Kap 188 biex il-Ligi dwar ic-Cittadinanza tkun integrata u aktar accessibbli ghac-cittadin u ghall-avukat prattikanti. U ghalhekk il-Kostituzzjoni stess kienet qed taccetta dan l-Artikolu bhala wiehed konformi ma' l-istess Kostituzzjoni. Isegwi li ma jistax issa jinghad li t-tali artikolu issa tilef il-kostituzzjonalita` tieghu.

6. Illi bla pregudizzju ghas-suespost id-differenza msemmija fl-Artikolu 17 tal-Kap 188 kienet gustifikata ghaliex waqt li min hi l-omm kien stat ta' fatt li kien jista' jigi accertat, mhux l-istess fil-kaz tal-missier. Il-legislatur kien irid ikollu rabta soda biex jista' jaghti c-cittadinanza. Huwa propju ghalhekk li l-ligi taghti c-cans li xorta wiehed jista' jiehu c-cittadinanza jekk 'ikun legittimat'.

Inapplikabbilita` ta' l-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni Ewropea

7. Skond ir-rikors promotorju l-ilment ewlieni kien dwar in-nuqqas ta' ghoti ta' cittadinanza. Dan l-artikolu ma kienx applikabbli ghaliex ic-cittadinanza mhux dritt li johrog mill-Konvenzjoni kif juri d-dokument A mill-Ewwel Volum ta' l-iStrasbourg Case Law.

Inapplikabbilita` ta' l-Arikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea

8. La l-Artikolu 8 ma kienx japplika, awtomatikament ma kienx japplika l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni.

"In Family K and W versus the Netherlands, the Netherlands allowed the alien wives, but not husbands, of Dutch citizens to obtain Dutch nationality. Although the distinction was important in that spouse who had Dutch nationality could not be seperated from his or her family by expulsion, the Commission held that Article 14 did not apply because the case concerned the right to nationality which was not a Convention right". Page 466: Law of the European Convention on Human Rights – DJ Harris, M O'Boyle and C Warbrick.

9. Ghar-ragunijiet fuq esposti, it-talbiet tar-rikorrenti kellhom jigu michuda bl-ispejjez.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. PROVI:

Xehdet <u>Anne Miller</u> u qalet li jisimha Anne Miller u li hi Skocciza u li ghandha cittadinanza tar-Renju Unit b'passaport tar-Renju Unit. Qalet li darba kienet mizzewga u kunjomha kien Young, liema zwieg gie terminat b'divorzju u li l-isem prezenti taghha llum huwa Anne Miller. Semmiet li kellha relazzjoni mas-Sur Genovese minn Gunju 1991 sa Awissu 1995 u li l-ewwel darba li ltaqghet mieghu kien f'Malta, f'Gunju 1991. Qalet li minn din ir-relazzjoni twieled Ben Alexander Genovese fit-2 ta' April 1996 fl-iSkozja. Kompliet tghid li r-relazzjoni taghhom waqfet meta lis-Sur Genovese qaltlu li kienet qed tistenna tarbija u li kien is-Sur Genovese li ma riedx ikompli bir-relazzjoni. Qalet li l-ahhar darba li rat lis-Sur Genovese kien fis-sajf 2001 f'Malta u li Dr. Dingli kien irrangalhom l-appuntament. Ziedet tghid li meta spiccat ir-relazzjoni taghhom hi kienet l-iSkozja. Semmiet li wara li twieled Ben, hi riedet tirregistra lil Ben bil-kunjom Genovese izda l-Ligi Skocciza riedet il-kunsens tal-missier u s-Sur Genovese ma rrisponda ghal ebda ittra mibghuta mill-Qorti Skocciza, ghas-sentenza mill-Qorti Skocciza

biex ikollu r-registrazzjoni ta’ Ben taht il-kunjom Genovese.

Qalet li hi xtaqet li binha Ben ikollu citadinanza doppja u l-Kummissarju ghal Malta f’Londra qalilha li jekk ikollha l-kunjom Genovese fuq ic-certifikat tat-twelid, hi setghet ikollha cittadinanza doppja ghalih. Kompliet tghid li hi ma rnexxilhiex taghmel hekk u ghalhekk iddecidiet li tqabbad avukat u marret ghand ‘Dingli and Dingli’. Dwar manteniment qalet li meta marret ghand Dingli and Dingli f’Settembru 2000, fethet kawza ta’ manteniment quddiem il-Qrati Maltin u sostniet li fl-iSkozja qatt ma kienet ghamlet dan ghax hasbet li biz-zmien is-Sur Genovese jikkontattjaha u jerfa’ r-responsabilita` ta’ ibnu izda dan ma sehhx. Qalet li l-aktar haga importanti dak iz-zmien kienet li jkollha c-certifikat tat-twelid ta’ binha bil-kunjom Genovese, il-manteniment kien sekondarju. Semmiet li minn Awissu 1995 sat-2 ta’ April 1996 ma kellha l-ebda relazzjoni ohra. Qalet li hi xtaqet li binha jkollu cittadinanza doppja ghax hu gej minn zewg kulturi u ghalhekk riedet li tirrangalu l-affarijiet halli fil-futur ikollu c-cans li jaghzel.

Xehed <u>Dr. Kevin Dingli</u> u semma li r-rikorrenti fid-19 ta’ Settembru 2000 kienet inkarigatu u bdew korrispondenza u mbaghad ir-rikorrenti kienet giet Malta u tkellmu anke ma’ Dr. Bencini. Semma li r-rikorrenti kienet inghatat parir mill-Malta High Commission fejn qalulha li biex it-tifel taghha Ben ikun jista’ jottjeni c-cittadinanza Maltija kien billi l-missier jigi msemmi fl-att tat-twelid tat-tifel. Bhala rizultat ta’ dak kollu a bazi ta’ dak il-parir li nghatat mill-*Malta High Commission* ir-rikorrenti istitwiet proceduri kontra Joseph Genovese quddiem it-Tribunali tal-Skozja fejn bis-sahha ta’ dawn il-proceduri Joseph Genovese gie dikjarat mill-Qrati Skoccizi li huwa l-missier tat-tarbija Ben Genovese. Zied jghid li wara dak kollu kien hemm ripensament u lir-rikorrenti qalulha li t-tifel taghha ma setax jigi registrat bhala cittadin Malti nonostante li kienu kitbulha b’ dak il-mod l-ewwel darba.

Semma li r-rikorrenti ikkomunikat maghhom biex jirregistraw ic-certifikat tat-twelid Malta pero` dak ma kienx

possibbli ghax id-Direttur tar-Registru Pubbliku kien qal li l-ewwel irid jinghata c-cittadinanza Maltija lit-tifel qabel ma jigi registrat hawn Malta l-att tat-twelid Skocciz tieghu u ghalhekk bdew jikkomunikaw mad-Dipartiment tac-Cittadinanza hawn Malta. Qal li hu kkonsulta l-artikoli tal-ligi li gie riferit lejhom mid-Direttur u sab sentenza li sempliciment tiddikjara min hu l-missier ta' tarbija ma tistax tigi ezegwita. Qal li ma hemm xejn x'tezegwixxi fil-konfront ta' dikjarazzjoni ta' min hu missier it-tarbija.

Qal li fid-29 ta' Novembru 2000 ikkomunika permezz ta' telefonati u inkontri ma' Mr. Joe Mizzi impjegat fl-ufficcju tad-Direttur tac-Cittadinanza fejn qal li huma joqghodu fuq is-sentenza tal-Qorti Skocciza u minhabba f'hekk ottjenew mill-iSkozja ***legal opinion*** li kienet originali u li wriet li s-sentenza kienet valida skond il-ligijiet tal-iSkozja u ottjenew ukoll xi korrispondenza mill-i***Scottish Court Service***. Semma li fil-25 ta' Mejju 2001 kellu inkontru ma' Dr._Bencini ma' Mr. Joe Mizzi u ma' Mr. Falzon fl-ufficcju tac-cittadinanza u dawn irrifjutaw li jiccaqilqu u li l-pozizzjoni taghhom kienet li l-Parlament Malti skond huma, qatt ma kellu l-intenzjoni li jikkonferixxi cittadinanza Maltija fuq it-tfal illegittimi tal-missirijiet Maltin. Ghalhekk huma hassew li din hija diskriminatorja, kontra l-ligi, kontra l-Kostituzzjoni u anke kontra l-Konvenzjoni Ewropeja ghax kienu qed jiddiskriminaw fuq tfal legittimi u tfal illegittimi u ghalhekk fethu l-proceduri Kostituzzjonali ghax ma kellhom ebda alternattiva ohra.

Qal ukoll li ghan-nom ta' Ms. Miller kien fetah proceduri ohra Civili ghall-manteniment fil-konfront ta' Joseph Genovese (Cit. Nru.: 629/01RCP) fejn dan attenda ghal seduta quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia u accetta li jsiru t-testijiet tad-DNA. Qal li mit-testijiet irrizulta li Joseph Genovese huwa l-missier naturali tat-tifel skond rizultat ta' 99.999%. Semma li Joseph Genovese qatt ma cahad li hu missier it-tarbija izda hu kien wahhal fir-rikorrenti ghax hi kienet qaltlu li ma tistax issir *pregnant* u mbaghad meta saret *pregnant* hu rrabja.

Rat ir-rapport ta' Synergene Technologies Limited a fol 65 u 66 tal-process, li fih gie konkluz illi:

“These results are consistent with the alleged father, (client Case number PT45F; Date of birth: 13/11/47), being the biological father of the tested child (client Case number PT45C; Date of birth:02/04/96). The alleged father is not excluded from paternity and the results indicate a Combined Paternity Index (CPI) of 463,361 (463 thousand times more likely that he is the father) of the child (Date of birth:02/04/96) than if they are unrelated. The probability of paternity given the DNA evidence is at least 99.99%.”

Rat is-sentenza tas-27 ta’ Frar, 2003 tal-Prim’Awla tal-Qorti Civili presjeduta mill-Onor. Imhallef Dr. Raymond C. Pace fl-ismijiet **Avukat Dr. Kevin Dingli bhala mandatarju specjali tal-assenti Anne Miller ghan-nom u fl-interess ta’ binha minuri Ben Alexander Genovese u l-istess Dr. Kevin Dingli gie konfermat bhala kuratur *“ad litem”* tal-imsemmi minuri Ben Alexander Genovese b’digriet tas-7 ta’ Frar, 2002 vs Joseph Genovese** (a fol 75 sa 88 tal-process), fejn fiha l-Qorti ikkonkludiet:
“(1) Tiddikjara lill-konvenut Joseph Genovese bhala l-missier naturali tat-tifel minuri Ben Alexander Genovese, imwieled fl-iSkozja fit-2 ta’ April, 1996.
(2) Tiddikjara wkoll li l-konvenut ghandu l-obbligu li jmantni lill-imsemmi minuri Ben Alexander Genovese imma minhabba l-fatt li prezentement m’ghandux introjtu sufficjenti din il-Qorti m’hijiex f’pozizzjoni li tillikwida jew tiffissa xi ammont ta’ manteniment. Illi pero` din il-Qorti tirriserva kull dritt lill-attur nomine li jipprocedi ulterjorment sabiex jigi akkordat il-manteniment xieraq jekk is-sitwazzjoni finanzjarja tal-konvenut tibidel u jkun f’pozizzjoni li jista’ jmantni lill-istess ibnu.
Bl-ispejjez kontra l-konvenut.”

Rat l-affidavit ta’ Anne Miller a fol 96 sa 99 tal-process.

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:
Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tar-rikorrenti Anne Miller a fol 106 sa 121 tal-process.

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet ta’ l-Avukat Generali, tal-Prim Ministru, tal-Ministru ta’ l-Intern, tad-Direttur tac-Cittadinanza u ta’ l-*Expatriates*, tal-Kummissarju tal-Pulizija u ta’ l-Ufficjal Principali ta’ l-Immigrazzjoni a fol 131 sa 141 tal-process.

Rat li fil-25 ta’ Jannar, 2006 giet moghtija sentenza li fiha **din** il-Qorti ikkonkludiet:
Bl-istess mod jinghad li l-ilment fir-rikors odjern ma huwiex verament dirett versu l-operat tal-Onor. Prim Ministru u tal-Kummissarju tal-Pulizija u l-Ufficjal Principali ta’ l-Immigrazzjoni. It-talba tar-rikorrenti hi biex din il-Qorti joghgobha taghti kull rimedju li jidrilha xieraq biex jitwettqu d-drittijiet fundamentali fuq imsemmija, fosthom li tiddikjara nulli u bla effett l-imsemmija artikolu 17(1)(a) tal-Kap 188 tal-Ligijiet ta’ Malta u ta’ kull disposizjoni ohra li tiddiskrimina kontra r-rikorrenti minorenni milli jibbenifika mid-dritt ghal cittadinanza Maltija sancit fl-Artikolu 5(2)(b) ta’ l-istess Att. Hadd minn dawn ma ghandu xi mansjoni fil-ligi li jiddeciedi fuq xi talba dwar cittadinanza jew li johrog xi certifikat relattiv. Ghal dawn il-motivi l-Qorti tilqa’ l-eccezzjoni preliminari tal-intimati Onor Prim Ministru u Kummissarju tal-Pulizija u l-Ufficjal Principali ta’ l-Immigrazzjoni u tilliberhom mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejjez kollha kontra r-rikorrenti. ….

“Tiddikjara li l-artikolu 17 (1) (a) tal-Kap 188 tal-Ligijiet ta’ Malta qedgha tiddiskrimina fuq il-bazi ta’ sess, u li ghalhekk qedgha in vjolazzjoni tal-Artikolu 45 (1) u (3) tal-Kostituzzjoni, u li din qeghda tiddiskrimina konsegwenzjalment kontra Ben Alexander Genovese milli jibbenefika mid-dritt ghall-cittadinanza Maltija.”

Rat illi ma kienx hemm ebda appell dwar il-fatt li din il-Qorti laqghet l-eccezzjoni preliminari sollevata mill-Onor. Prim Ministru, mill-Kummissarju tal-Pulizija u mill-Ufficjal Principali ta’ l-Immigrazzjoni u illiberathom mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejjez kontra r-rikorrenti.

Rat li fit-18 ta' Lulju, 2006 giet moghtija sentenza ta' l-Onor. Qorti tal-Appell li fiha l-Qorti qalet:
"Ghall-motivi premessi, tilqa' l-appell ta' l-Avukat Generali, tal-Ministru ta' l-Intern u tad-Direttur tac-Citadinanza u l-'Expatriates' billi thassar u tirrevokaha dik il-parti tas-sentenza appellata li permezz taghha l-ewwel Qorti ddikjarat li l-Artikolu 17(1) (a) tal-Kap 188 hu in vjolazzjoni tal-Artikolu 45(1) u (3) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u li qed jiddiskrimina 'konsegwenzjalment kontra Ben Alexander Genovese milli jibbenefika mid-dritt ghal cittadinanza Maltija', kif ukoll in kwantu ordnat li l-ispejjez ta' l-ewwel istanza jithallsu mill-appellanti odjerni, izda tikkonferma s-sentenza appellata fil-bqija, b'dan pero` li peress illi l-ewwel Qorti astjeniet milli tikkunsidra l-lanjanza tar-rikorrenti appellati taht l-Artikoli 8 u 14 tal-Konvenzjoni Ewropea, tordna li l-atti tal-kawza jigu rimessi lil dik il-Qorti sabiex din tippronunzja ruhha fir-rigward ta' dawn iz-zewg dispozizzjonijiet tal-imsemmija Konvenzjoni. L-ispejjez tal-ewwel istanza (hlief dawk tal-intimati li gew liberati mill-osservanza tal-gudizzju, liema spejjez ghandhom jithallsu kif deciz mill-ewwel Qorti) jibqghu riservati ghall-gudizzju finali; l-ispejjez, izda, konnessi ma' dana l-appell ghandhom jithallsu kollha mir-rikorrenti appellati. U peress li l-ewwel Qorti kienet ordnat li kopja tas-sentenza taghha tigi konunikata lill-iSpeaker tal-Kamra tad-Deputati skond ma jipprovdi l-Artikolu 242 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civli, stante li bl-odjerna sentenza qed tigi riformata s-sentenza tal-Prim Awla, din il-Qorti wkoll tordna li kopja tas-sentenza tal-lum tigi komunikata lill-iSpeaker mir-Registratur, Qrati u Tribunali Civili."

F'dan l-istadju din il-Qorti sejra tikkwota parti ohra mis-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell:
"Kif inhu risaput, l-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni, ghalkemm it-tnejn jitkellmu dwar "diskriminazzjoni", ikopru terren differenti u ghandhom ukoll portata differenti. L-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni jipprojbixxi <u>kull forma ta' diskriminazzjoni</u> (u salv kif il-kelma "diskriminazzjoni" giet interpretata fil-gurisprudenza) kemm-il darba din id-diskriminazzjoni tkun "fit-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati" fil-

Konvenzjoni. Ir-ragunijiet imsemmija f'dana l-Artikolu 14 – sess, razza, kulur, lingwa, religjon, opinjoni politika jew opinjoni ohra, origini nazzjonali jew socjali, assocjazzjoni ma' minoranza nazzjonali, proprjeta`, **twelid jew status iehor** – huma biss esemplifikativi. L-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni, invece, filwaqt li japplika ghal kull ligi [1] li tkun "fiha nnfisha jew fl-effett taghha" diskriminatorja (subartikolu (1)), u ghal kull trattament diskriminatorju minn kull funzjonarju pubbliku jew awtorita` pubblika (subartikolu (2)), jargina, permezz tas-subartikolu (3), din id-diskriminazzjoni ghal sitt ragunijiet specifici u cioe` razza, post ta' origini, opinjonijiet politici, kulur, fidi jew sess:…"

L-intimati sostnew li fir-rigward ta' l-Artikolu 17 tal-Kap 188, ma kien hemm ebda ghazla ohra hlief li ssir riferenza ghall-omm tal-persuna jekk xi hadd ikun twieled (i) minn relazzjoni barra z-zwieg u (ii) ma giex legittimat. Il-ligi ma kellhiex ghazla ohra ghajr li topera l-massima *MATER SEMPER CERTA EST.* L-omm mhix Maltija ghaliex li kieku kienet Maltija kieku t-tifel jista' jiehu c-cittadinanza.

Dwar l-inapplikabilita` ta' l-Artikolu 8 u tal-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea l-intimati sostnew illi jibqa' l-fatt illi l-ilment ewlieni u cioe` l-bazi tal-kawza odjerna hija n-nuqqas ta' ghoti ta' cittadinanza lil iben minuri tar-rikorrenti, jew ahjar il-fatt li hu ma jikkwalifikax ghac-cittadinanza Maltija bid-drittijiet kollha li jmorru ma' tali cittadinanza. Komplew l-intimati li t-talbiet tar-rikorrenti fir-rikors promotur huma sabiex din il-Qorti tiddikjara nulli u bla effett l-Artikolu 17 (1) (a) tal-Kap 188 u fi kliemha stess "ta' kull dispozizzjoni ohra li tiddiskrimina kontra r-rikorrenti minorenni milli jibbenefika mid-dritt ghac-cittadinanza Maltija sancit fl-Artikolu 5 (2) (b) ta' l-istess Att." Abbazi ta' dan sostnew li l-mertu ta' din il-kawza hu d-dritt tac-cittadinza li mhux dritt li johrog mill-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem kif juri d-dokument mehud mill-Ewwel Volum ta' l-Istrasbourg Case Law anness mal-istess risposta ta' l-intimati li tinsab diga` fl-atti

[1] Salv l-eccezzjonijiet kontenuti fis-subartikoli fis-subartikoli (4) sa (11).

tal-process tal-kawza. Hassew li l-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni mhux applikabbli ghall-kaz u ghalhekk anqas l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni (vide **Family K and W versus The Netherlands**).

Fl-artikolu 8 tal-Kap 319 insibu:
(1) Kulladd ghandu d-dritt ghar-rispett tal-hajja privata tieghu u tal-familja tieghu, ta' daru u tal-korrispondenza tieghu.

(2) Ma ghandux ikun hemm indhil minn awtorità pubblika dwar l-ezercizzju ta' dan id-dritt hlief dak li jkun skond il-ligi u li jkun mehtieg f'socjetà demokratika fl-interessi tas-sigurtà nazzjonali, sigurtà pubblika jew il-gid ekonomiku tal-pajjiz, biex jigi evitat id-dizordni jew l-eghmil ta' delitti, ghall-protezzjoni tas-sahha jew tal-morali, jew ghall-protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta' haddiehor."

Fl-artikolu 14 tal-Kap 319 insibu:
"It-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati f'din il-Konvenzjoni ghandha tigi assigurata minghajr diskriminazzjoni ghal kull raguni bhalma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, religjon, opinjoni politika jew opinjoni ohra, origini nazzjonali jew socjali, assocjazzjoni ma' minoranza nazzjonali, proprjetà, twelid jew status iehor."

A fol 117 tal-process fin-nota tar-rikorrenti din stqarret li hija mhux qieghedha [u hawn il-Qorti qed tikkwota min-nota tar-rikorrenti a fol 117 u 118]:
"necessarjament targumenta li sar ksur *ut sic* ta' l-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni. Izda li permezz ta' diskriminazzjoni maghmula fuq il-bazi ta' twelid jew *status* iehor fir-rigward tat-tifel minuri Ben Alexander Genovese u/jew fuq il-bazi tas-sess ta' missier l-istess tifel minuri Ben Alexander Genovese, permezz tad-disposizzjoni kontenuta fl-Artikolu 17(1)(a) tal-Kapitolu 188 tal-Ligijiet ta' Malta, saret vjolazzjoni tal-Artikolu 14 mehud flimkien mal-imsemmi Artikolu 8 tal-Konvenzjoni.

Illi fir-rigward ta' l-applikabilita` ta' l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea :

"In order for an applicant to show that he has been the victim of discrimination in relation to a Convention right, it is not necessary for him to show that the other Convention right has been breached. Such a restrictive approach would give no independent scope for the right under Article 14 itself. Instead, the Court have taken the view that discrimination can arise wherever the complaint falls within the *ambit* of another Convention right." (**The Law of Human Rights**, **Richard Clayton u Hugh Tomlinson**, 1 edizzjoni, 2000, pagna 1236).

Hekk fil-kaz ta' **Abdulaziz, Cabales and Balkandali** (1985) dana l-principju rega' gie mtenni hekk mill-Qorti Ewropea (paragrafu 71) :
"According to the Court's established case-law, Article 14 complements the other substantive provisions of the Convention and the Protocols. It has no independent existence since it has effect solely in relation to "the enjoyment of the rights and freedoms" safeguarded by those provisions. Although the application of Article 14 does not necessarily presuppose a breach of those provisions – and to this extend it is autonomous – there can be no room for its application unless the facts at issue fall within the ambit of one or more of the latter." (hawnhekk saret riferenza ghar-'**Rasmussen** judgment' (1984) – fejn fil-paragrafu 29 tad-decizjoni intuzaw proprju l-istess kliem).

U l-istess kliem preciz kif fuq citati regghu intuzaw *verbatim* fil-kaz ta' **Inze** (1987), fil-paragrafu 36 tad-decizjoni moghtija mill-istess Qorti Ewropea.

Illi fil-kawza ta' **Henley** (fuq citata), dina l-Onorabbli Qorti kienet waslet ghall-konkluzzjoni illi ma kienx hemm vjolazzjoni ta' l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea (f'dak il-kaz, permezz tal-Artikolu 3(2) tal-Kapitolu 188 tal-Ligijiet ta' Malta, wahdu jew meta moqri flimkien jew imqabbel ma' l-Artikolu 5(2) tal-istess Kapitolu 188) ghar-raguni espressament moghtija fis-Sentenza illi d-dritt ghac-cittadinanza ma hu b'edba mod kontemplat fil-Konvenzjoni. Hawnhekk il-Qorti strahet fuq l-awturi Harris,

O'Boyle u Warbrick illi kkummentaw hekk f'riferenza ghall-kaz "**Family K and W v. The Netherlands**" :

" … Article 14 did not apply because the case concerned the right to nationality, which was not a Convention right. "

Illi a skans ta' kull ekwivoku, l-esponenti f'dina l-kawza ma hijiex qieghda targumenta jew issostni illi d-dritt ghac-cittadinanza huwa wiehed mid-drittijiet fundamental tal-bniedem kontemplati u salvagwardjati fil-Konvenzjoni."

Ir-rikorrenti ssostni li hemm diskriminazzjoni fil-konfront taghha fuq il-bazi ta' twelid. Infatti l-artikolu 14 tal-Konvenzjoni jipprojbixxi kull forma ta' diskriminazzjni fit-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati fil-Konvenzjoni u fl-artikolu 14 jissemma fost l-affarijiet ohra t-twelid jew *status* iehor. Hija essenzjali li jkun hemm *effective respect for family life* (kif johrog car fil-paragrafu 67 fil-kaz fuq imsemmi ta' Abdulaziz et). Fil-kaz in ezami relazzjoni ta' bejn il-genituri ta' Ben Alexander Genovese mhix wahda naxxenti minn zwieg izda bazata fuq ir-relazzjoni tad-demm ta' bejn tifel u missieru, apparti l-kuncett ta' *extended family*. Jezisti bejn it-tifel u missieru *natural tie*. Fil-kaz ta' Marckx (1979), il-Qorti Ewropeja qalet :
"By guaranteeing the right to respect for family life, Article 8 presupposes the existence of a family. The Court concurs entirely with the Commission's established case-law on a crucial point, namely that Article 8 makes no distinction between the 'legitimate' and the 'illegitimate' family. Such a distinction would not be consonant with the word 'everyone', and this is confirmed by Article 14 with its prohibition, in the enjoyment of the rights and freedoms enshrined in the Convention, of discrimination grounded on 'birth'. … … … Article 8 thus applies to the 'family life' of the 'illegitimate' family as it does to that of the 'legitimate' family."

Jigi rilevat li l-intimati sostnew li l-fatti tal-kaz odjern ma jaqghu b'ebda mod fl-ambitu ta' "*family life*" ghall-finijiet ta' l-Artikolu 8, liema kuncett kien definit diversi drabi mill-

Qorti Ewropea fosthom fil-kaz **K v United Kingdom** [2] fejn il-Kummissjoni Ewropea qalet hekk:
" …the existence of family life depends upon the real existence in practice of close personal ties."

u fil-kazijiet **Marckx v Belgium**[3] u **Olsson v Sweden**[4] il-Qorti Ewropea qalet :
"The object of family life is living together (not necessarily physically) in order that family relationships can develop normally and family members can enjoy one another's company." [5]

A bazi ta' dawn l-intimatio sostnew li dak li qed jilmenta minnu r-rikorrent m'ghandu x'jaqsam xejn mal-kuncett tal-*family life* ghax l-ghoti *o meno* tac-cittadinanza ma jwassalx biex Ben Alexander Genovese jibni *family tie*.

Il-Qorti thoss l-obbligu li tirrileva li saz-zmien li l-omm ta' Ben Alexander Genovese harget tqila kien hemm il-bazi tal-kuncett tal-*family tie* li ghar-ragunijiet imsemmijin hawn fuq thassru ossija gew spezzettati meta l-missier sar jaf li l-omm hija tqila. Izda cahda tat-talba odjerna twassal ghal stakkament finali ta' dak li jispera fih ir-rikorrent u cioe` l-*family life* li jerga' jkompli jissussisti. Hu utli li wiehed jiftakar li b-sentenza ta' din il-Qorti diversament presjeduta tas-27 ta' Frar 2003, numru 629/01RCP il-Qorti iddikjarat lil Ben Alexander Genovese bhala tifel naturali ta' Joseph Genovese u li l-konvenut Joseph Genovese ghandu l-obbligu li jmantni l-imsemmi minuri. Ix-xewqa ghall-kontinwazzjoni tal-*family life* ma tinnecessitax il-volonta` taz-zewg nahat ghax parti wahda wkoll jista' jkollha interess li ma jinqatghux il-legami b'mod definit u li ghalhekk ma jinghalqux il-bibien assolutament ghal dak li parti tixtieq u ghandha dritt ghalih.

Hu interessanti dak li irriteniet il-Qorti Ewropeja fil-kaz ta' Rasmussen fejn fil-paragrafu 33 intqal:

---

[2] Applikazzjoni 11468/85 (1986) 50 DR 199 at 207
[3] 1979 2 EHRR 330 para.31
[4] 1988 11 EHRR 259 para 59
[5] Human Rights Law and Practice - Butterworths 1999 pagna 174

‘Article 8, for its part, protects not only ‘family’ but also ‘private’ life. Even though the paternity proceedings which the applicant wished to institute were aimed at the dissolution in law of existing family ties, the determination of his legal relations with Pernille undoubtedly concerned his private life. The facts of the case accordingly also fall within the ambit of Article 8.’

Fil-fehma tal-Qorti ghalhekk hemm diskriminazzjoni (certament mhux b’xi mod volontarju izda bhala stat ta’ fatt) fil-konfront ta’ Ben Alexander Genovese permezz ta’ l-artikolu 17(1)(a) tal-Kap 188 tal-Ligijiet ta’ Malta, liema dispozizzjoni tal-ligi sservi sabiex iccahhad lill-istess tifel minuri min cittadinanza Maltija a bazi tat-twelid u *status* illegittimu tieghu, is-sess ta’ missieru, il-hajja privata ta’ l-istess tifel.

E. KONKLUZJONIJIET:

Ghal dawn il-motivi wara li tichad l-eccezzjoni ta’ l-intimati fuq il-bazi ta’ l-artikolu 8 u 14 tal-Kap 319, tiddikjara li l-artikolu 17 (1) (a) tal-Kap 188 tal-Ligijiet ta’ Malta nulli u bla effett fil-konfront ta’ l-imsemmi Ben Alexander Genovese minhabba li dan l-artiokolu huwa leziv ghad-drittijiet protetti bl-artikoli 8 u 14 tal-Konvenzjoni Ewropeja tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem.

Minhabba n-natura tal-kaz spejjez bla taxxa, hlief ghal dawk relativi mal-proceduri ta’ appell li naturalment jibqghu kif ordnat dik il-Qorti.

Tordna li kopja ta’ din is-sentenza tintbaghat lill-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati skond ma jipprovdi l-artikolu 242 tal-Kap 12, wara li jghaddi t-terminu ta’ l-appell, jekk ma jigix intavolat ebda appell.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------